

ОКРЕМІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Питання використання об'єктів авторського права на сьогодні є одним з актуальних у сфері інтелектуальної власності, тому потребує широкого обговорення та дослідження.

Суспільне використання об'єктів авторського права відбувається майже у всіх видах діяльності, навіть коли така діяльність стосується творчої роботи. Однак, правомірність такого використання можлива тільки у разі виконання певних обов'язкових умов, передбачених законодавством.

Об'єктом авторського права може бути лише твір, який є результатом творчої діяльності. Не визнається об'єктом авторського права творення, які не є результатом творчої праці, наприклад будь-яка технічна робота – передрук на друкарській машинці, набір на комп'ютері чужого твору чи його літературна обробка та інше. Також твір повинен бути виражений у будь-якій об'єктивній формі. Не визнається об'єктом авторського права задум творця, який склався в його свідомості в закінчену форму чи образ. Головне, щоб він був виражений в об'єктивній формі. Законодавство охороняє тільки форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі [4, 29].

Відповідно Закону України «Про авторське право і суміжні права», зокрема у ст. 15 п.4, 5 вказано, що автори мають виключні права на використання творів, тому мають право вимагати плати винагороди за будь-яке використання твору [1]. Проте, є різні випадки щодо права на використання твору в автора.

Твір як об'єкт авторського права втілений у певну матеріальну форму: рукопис, ноти, скульптуру, картину тощо. Але авторське право на твір (як нематеріальний об'єкт авторського права) не завжди збігається з правом власності на матеріальний носій, в який втілено твір. Тому не слід підміняти твір як об'єкт авторського права рукописом, картиною, примірником книги. На матеріальний носій, в який втілено твір, може існувати окреме право власності, право користування (оренди) тощо, але не авторське право. Між тим продаж своєї книги не позбавляє письменника його авторського права .

Для твору, створеного за договором з автором, який працює за наймом, авторське право - належить авторові, виключне право на використання - належить особі, з якою автор перебуває в трудових відносинах, якщо інше не передбачено договором [1].

Відповідно ст. 444 Цивільного кодексу України твір може бути вільно, без згоди автора та інших осіб, та безоплатно використаний будь-якою особою в разі:

- як цитата з правомірно опублікованого твору або як ілюстрація у виданнях, радіо- і телепередачах, фонограмах і відеограмах, призначених для навчання, за умови зазначення джерела запозичення та імені автора, якщо воно вказане в такому джерелі, та в обсязі, виправданому поставленою метою;

- для відтворення у судовому й адміністративному провадженнях в обсязі, виправданому цією метою;

- в інших випадках, передбачених законом.

Між країнами-членами Європейського союзу існує розбіжність щодо розмірів уривків з творів, які дозволено копіювати або використовувати для цілей навчання або наукових досліджень. Винятки можуть поширюватися на весь твір (Мальта), на журнальні статті і короткі уривки з творів (Бельгія, Німеччина, Франція) або на тільки на короткі уривки з творів, незалежно від типів і розмірів творів (Люксембург).

Основний нормативний документ європейського законодавства в галузі авторських прав - Директива про узгодження авторських і споріднених прав у інформаційному суспільстві 2001/29/ЄС Європейського парламенту і Ради Європейського союзу від 22 травня 2002 року. Ст. 13 «Обмеження і винятки» директиви визначає винятки з виключних прав, які надаються власникам авторських прав, а саме: винятки для бібліотек і архівів; винятки, що дозволяють розповсюджувати інформацію у зв'язку з навчанням і науковими дослідженнями; винятки для людей з обмеженими фізичними можливостями;

винятки для інформації, створеної користувачами [2].

Винятки для загальнодоступних бібліотек, навчальних закладів, архівів і музеїв: а) виняток з прав на відтворення інформації, який поширюється на спеціальне 38 відтворення інформації з некомерційними цілями; б) конкретно сформульований виняток з прав на передачу інформації для загального доступу, який поширюється на доступ до інформації, з метою використання інформації для наукових досліджень або приватного аналізу за допомогою спеціальних терміналів [3, 39].

В Україні без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, допускається репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитом фізичних осіб за умови, що:

а) бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження;

б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;

2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору не має систематичного характеру [3, 37].

Репрографічне відтворення (репродукування) — факсимільне відтворення у будь-якому розмірі оригіналу письмового чи іншого графічного твору або його примірника шляхом фотокопіювання або іншими подібними способами, крім запису в електронній (у т.ч. цифровій), оптичній чи іншій формі, яку зчитує комп'ютер.

Виходячи із зазначеного, необхідно вказати що законодавчо передбачено можливість використання твору автора, проте в Україні не достатньо захищено та належно оплачено авторську винагороду за використання твору, окрім договору, який передбачає добровільну згоду сторін з приводу використання твору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про авторські права і суміжні права: Закон України від 11.07.2001 № 2627-III / Відомості Верховної Ради (ВВР) 2001, N 43, ст. 214.
2. Директива про узгодження авторських і споріднених прав у інформаційному суспільстві 2001/29/ЕС Європейського парламенту і Ради Європейського союзу від 22 травня 2002 року.
3. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посібн. / Є.І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.
4. Підпригора О.А. Поняття авторського права / О.А. Підпригора // Часопис цивілістики. – 2012. – Вип. 13. – С.28-38.

Гриняк А.

д.ю.н., старший науковий співробітник,
завідувач відділу проблем договірної права
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ВИКОНАННЯ РОБІТ

Розглядаючи питання міжнародних комерційних відносин в сфері виконання робіт одразу ж зрозуміло, що такі правовідносини обтяжені іноземним елементом. Іноземний елемент в п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначено як ознаку, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом, та виявляється в одній або кількох з таких форм: хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави; юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави [1].

Таким чином міжнародний характер відносин за договорами на виконання робіт може проявлятися в таких формах: а) у випадку, коли замовник результату робіт знаходяться в одній державі, а підрядник в іншій (в цьому випадку рекомендується сторонам упевнитися в тому, чи є сторони «іноземними» по відношенню один щодо одного); б) у випадку, коли сторони знаходяться в одній державі, а роботи проводяться на території іншої держави; в) у випадку, коли замовник знаходяться в одній державі, підрядник в іншій, а виконання робіт відбувається у третій країні.

Виходячи зі структури гл. 61 ЦК України вітчизняний законодавець визначив такі різновиди договору підряду як договір підряду, договір побутового підряду, договір будівельного підряду, підряд на проектні та